

JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne
Čj. MSP-427/2015-OD-SPZ/6
Počet listů: 3
Přílohy: 4

Nejvyšší soud ČR
Burešova 20
657 37 Brno

Věc: obv. A.K., obv. A. A. a obv. zemřelý P. K. – stížnost pro porušení zákona

Přílohy:

Ověřená kopie rozsudku býv. Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 26.11.1954 sp.zn.: T 53/54, vč. zachovalých kopií archivního materiálu
Zpráva VÚA Praha ze dne 5.6.2015, čj. 1147-2/2015-211100
Rehabilitační spis ve věci odsouzeného A.K. vedené u Vojenského obvodového soudu Brno, sp.zn.: 2 Rtv 8/93
Podnět JUDr. L. M. k podání stížnosti pro porušení zákona ze dne 8.5.2015

Podle § 266 odst. 1 tr. řádu podávám ve prospěch obviněných:

- 1) A.K.
- 2) A.A.
- 3) P.K.

stížnost pro porušení zákona

proti rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP 47 ze dne 26.11.1954, sp.zn. T 53/54.

Rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 26.11.1954, sp.zn. T 53/54, byli obvinění A.K., A.A. a P.K. uznáni vinnými trestným činem vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona, přičemž jim byly uloženy diferencované nepodmíněné tresty odnětí svobody:

- 1) A. K. trest odnětí svobody v délce 21 měsíců,
- 2) A. A. trest odnětí svobody v délce 27 měsíců,

3) P. K. trest odnětí svobody v délce 24 měsíců.

Současně byl u všech obviněných vysloven trest ztráty čestných práv občanských na dobu 3 roků.

Předmětného trestného činu se obvinění dopustili tím, že dne 29.10.1954 po nástupu vojenské základní služby u svého útvaru v Komárně odmítli obléci vojenský stejnokroj a konat vojenskou základní službu, odvolávající se na to, že jim to nedovoluje jejich náboženské přesvědčení, protože jsou Svědky Jehovovými. Daný rozsudek nabyl právní moci dnem jeho vyhlášení, tedy 26.11.1954.

Z archivní dokumentace dále vyplývá, že bylo nižším vojenským prokurátorem dne 11.5.1955 vydáno usnesení pod již nečitelnou spisovou značkou (archivní materiál), kterým bylo rozhodnuto, že A.K. je účasten na rozhodnutí presidenta republiky ze dne 9.5.1955 o amnestii a na základě čl. I odst. 5 mu byl celý dosud neodpykaný zbytek trestu odnětí svobody prominut. Téhož dne bylo nižším vojenským prokurátorem vydáno usnesení pod sp.zn. A024264/T, kterým bylo rozhodnuto, že A.A. je účasten na výše uvedeném rozhodnutí presidenta republiky o amnestii a na základě čl. II odst. 1 mu byl prominut celý dosud neodpykaný zbytek trestu odnětí svobody. Dne 12.5.1955 bylo nižším vojenským prokurátorem vydáno usnesení pod sp.zn. A024268, kterým bylo rozhodnuto, že P. K. je účasten na výše uvedeném rozhodnutí presidenta republiky o amnestii a na základě čl. I odst. 5 mu byl prominut celý dosud neodpykaný zbytek trestu odnětí svobody. Všichni výše jmenovaní obvinění byli v důsledku toho propuštěni na svobodu.

V předmětné trestní věci nepožádali obviněný A.A. a obviněný P.K. o provedení přezkumného řízení podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, a návrh na přezkum nepodal ani příslušný prokurátor.

Obviněný A.K. podal dne 31.3.1993 žádost o provedení přezkumného řízení ve věci bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně, sp.zn. T 53/54, která byla Vojenskému obvodovému soudu v Brně doručena dne 5.4.1993. Tento soud následně sdělil obviněnému dne 21.5.1993 pod sp.zn. 2 Rtv 8/93, že podal předmětnou žádost po uplynutí lhůty dvou let ode dne účinnosti výše citovaného zákona o soudní rehabilitaci, a zároveň jej vyzval, aby v případě skutečně závažných důvodů na jeho straně požádal o navrácení lhůty nejpozději do 1.7.1993. A.K. následně dne 15.6.1993 podal žádost o navrácení lhůty, kterou odůvodnil tím, že byl nesprávně informovaný a nevěděl, zda se soudní rehabilitace na jeho případ vztahuje a v důsledku toho mezitím proběhla lhůta pro podání návrhu na zahájení přezkumného řízení. Současně zmínil i skutečnost, že je částečně invalidní a byl častěji nemocný. V návaznosti na výše uvedené se konalo ve věci neveřejné zasedání, kdy bylo dne 26.7.1993 Vojenským obvodovým soudem v Brně vydáno usnesení pod sp.zn.: 2 Rtv 8/93, kterým byla žádost o navrácení lhůty zamítnuta podle § 6 odst. 3 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, z důvodu neshledání důležitých důvodů pro navrácení lhůty v podatelově případě, a návrh podatele na soudní rehabilitaci byl v důsledku opožděného podání zamítnut podle § 9 zákona o soudní rehabilitaci.

Napadeným rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 26.11.1954, sp.zn. T 53/54, byl porušen zákon v neprospěch všech obviněných v ust. § 1 odst. 1 a § 2 odst. 3 zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) ve vztahu k ust. § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona.

V případě obviněných A.K. a P.K. byl zákon porušen rovněž v ust. § 43 citovaného tr. zákona.

Podle ust. § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948 se svoboda svědomí zaručuje.

Podle ust. § 1 odst. 1 zákona č. 87/1950 Sb., trestního řádu bylo účelem zákona o trestním řízení soudním upravit řízení v oboru trestního soudnictví tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona potrestáni.

Podle ust. § 2 odst. 3 zákona č. 87/1950 Sb., trestního řádu bylo úkolem soudu v trestním řízení zejména spravedlivé rozhodování v trestních věcech.

Podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona se trestného činu vyhýbání se služební povinnosti dopustil ten, kdo se úmyslně vyhýbal plnění služební povinnosti mimo jiné i tím, že se odvolával na náboženské nebo jiné přesvědčení.

Těmito výše uvedenými ustanoveními se však bývalý Nižší vojenský soud v Brně důsledně neřídil.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, je účelem tohoto zákona zrušit odsuzující soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská politická práva a svobody zaručené ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případů osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 téhož zákona činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu také odporovalo jejich trestní stíhání a trestání.

V dané věci bylo při přezkumném řízení vycházeno z účelu zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, jehož vydáním sledoval zákonodárce především odstranění největších křivd, které se v 50. letech 20. století staly v justičním rozhodování tak, jako tomu bylo právě v posuzovaném případě, kdy výše jmenovaní obvinění byli v podstatě odsouzeni pro své náboženské přesvědčení. Navíc v době rozhodování bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně nebylo zohledněno, že jmenovaní uplatnili právo na svobodu svědomí zaručené tehdejší Ústavou 9. května 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.). Právo na svobodu svědomí přitom nelze zaměňovat se svobodou víry ani se svobodou náboženskou, zejména když motiv jednání pod imperativem svědomí je v případě odmítání vojenské služby nutno považovat za určující.

Jednání obviněných byla osobním rozhodnutím diktovaným svědomím, na kterém se maximy plynoucí z víry či náboženského přesvědčení toliko podílely. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že obvinění se k trestné činnosti doznali a „hájili se tím, že vojenskou službu nemohou v žádném rozsahu vykonávat, protože prý dávají přednost plnění ustanovení

bible před plněním občanských povinností, pokud tyto odporují bibli, jíž se obvinění řídí. Na svém záporném stanovisku setrvali i u hlavního líčení, přestože si byli vědomi trestnosti svého jednání.“

Z nálezu Ústavního soudu ze dne 26.3.2003, sp.zn. Pl. ÚS 42/02, vyplývá, že „výklad i sebestarších trestněprávních norem, je-li díky využitelnému procesnímu prostředku prováděný soudem dnes s důsledky pro posouzení trestního postihu osoby, tedy s důsledky zasahujícími do osobní sféry takové osoby, nemůže být proveden bez ohledu na dnes platné konstitutivní hodnoty a principy demokratického právního státu tak, jak jsou vyjádřeny v ústavním pořádku ČR. Jen takto omezeně, hodnotově diskontinuálně, lze chápat kontinuitu se "starým právem", jehož aplikace (zákonost) je předmětem soudobého řízení o stížnosti pro porušení zákona.“

Na základě výše uvedeného lze dospět k závěru, že obvinění neměli možnost dostát svým povinnostem, jež jim byly uloženy zákonem, aniž by se dostali do rozporu s vlastním svědomím a je tedy zřejmé, že v dané věci došlo k porušení zákona v neprospěch výše jmenovaných obviněných a je proto namístě rozsudek Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 26.11.1954, sp.zn. T 53/54, jakož i další obsahově navazující rozhodnutí, zrušit, napravit tak nezákonný stav, který nemohl být odstraněn ani v rámci řízení o návrhu A.K. na rehabilitaci podle shora citovaného rehabilitačního zákona.

S přihlédnutím k aktuální důkazní i procesní situaci, kdy kvůli úmrtí P.K. a dalším okolnostem nepřipadá zřejmě v úvahu jakékoliv doplňování dokazování, se domnívám, že je možné a vhodné, aby Nejvyšší soud též sám rozhodl o zproštění obviněných obžaloby vojenského prokurátora podle § 226 písm. b) tr. řádu, poněvadž ze všech shora uvedených skutečností je zřejmé, že v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem. Takto Nejvyšší soud už rovněž v minulosti rozhodoval, a to např. rozsudkem ze dne 26.4.2001, sp.zn. 11 Tz 28/2001.

Navrhuji proto, aby Nejvyšší soud České republiky:

- 1) podle § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že rozsudkem ze dne 26.11.1954, sp.zn. T 53/54, byl v neprospěch obviněných A.K., A.A. a P.K. porušen zákon v ust. § 2 odst. 3 zákona č. 87/1950 Sb. ve vztahu k ust. § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb.,
- 2) podle § 269 odst. 2 tr. řádu rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 26.11.1954, sp.zn. T 53/54, zrušil a dále zrušil i všechna rozhodnutí na tento rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,
- 3) a dále postupoval podle § 271 odst. 1 tr. řádu a za použití § 226 písm. b) trestního řádu zprostil obviněné A.K., A.A. a P. K. obžaloby vojenského prokurátora pro skutek záležející v tom, že dne 29.10.1954 po nástupu vojenské základní služby u svého útvaru v Komárně odmítli obléci vojenský stejnokroj a konat vojenskou základní službu, odvolávající se na to, že jim to nedovoluje jejich náboženské přesvědčení, protože jsou Svědky Jehovovými.

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.
ministr spravedlnosti ČR

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [8 Tz 68/2016](#)